

Život – rizika a ohroženost

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2005](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 29. 5. 2005

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 29. 5. 2005

Život – rizika a ohroženost

Současná věda nám ukazuje povahu (našeho) vesmíru jednak z hlediska atomárního a subatomárního, jednak z hlediska fyzikálně kosmologického. V tomto vesmíru je život čímsi velice zvláštním, velmi nepravděpodobným, jakousi anomálií. To vede řadu myslitelů k závěru, že vesmír sám je životu zcela cizí, ba snad dokonce vůči životu nepřátelský (to je ovšem už zřetelné přehánění, neboť „nepřátelství“ je něco, co údajně „mrtvému“ vesmíru musí být přece velmi vzdáleno). Život je uprostřed vesmíru nepochybně skutečností nepravděpodobnou, a to již ve svých nejprimitivnějších podobách. (Je to zřejmé i v konkrétním případě naší „mateřské“ planety; zatím nebylo pozorováno, že by život vznikl z „neživota“, a ani uměle jsme zatím nedokázali cokoli živého sestrojiti.) To však ještě vůbec nemusí znamenat, že je čímsi nejvlastnější, bytostné povaze Vesmíru odcizeným a vzdáleným, jeho řádu a jeho zákonitostem se vymykajícím anebo dokonce je narušujícím. Na druhé straně by bylo ovšem stejným nedorozuměním a neporozuměním, kdybychom život považovali za „přirozený“ či snad „nutný“ produkt vesmíru a jeho zákonitostí. Život, tj. živé organismy, živé bytosti nejsou pouze něčím mimořádným, zvláštním a nepravděpodobným, ale také jsou čímsi křehkým, jen dočasným, vždy znovu ohrožovaným a smrtelným. Smrt živé bytosti není pouhým zánikem, pouhým pominutím toho, co tu bylo. Vztah mezi životem a smrtí je něčím mnohem složitějším, komplikovanějším a vícevýznamnějším, než aby to bylo možno charakterizovat jako přerušení a konec. Život se vystavuje už jako život zásadnímu riziku, které se z jedné strany jeví jako absolutní: žádný konkrétní život, tj. život žádného konkrétního organismu není s to svou smrtelnost překonat a zvrátit. Tak se zdá, že život není s rizikem jen spojen, že se nejrůznějšími rizikům jen nevystavuje, nýbrž že je se smrtí spjat takřka fatálně. A přece by toto vidění vztahu mezi životem a smrtí či smrtelností bylo jednostranné, bylo by omylem. To je ovšem skryto povrchnímu pohledu, který vidí jen hekatomby mrtvol. Život si našel způsoby, jak bojovat se smrtí: naučil se především něčemu snad ještě nepravděpodobnějšímu, než je sám, totiž rozmnožování. Ale podmínkou úspěšnosti tohoto vynálezu je něco ještě skrytějšího: život se naučil smrti využívat ke svým cílům (to je jiná věc, kterou zatím necháváme stranou: život se naučil ještě předtím onomu podivuhodnému směřování k cílům, naučil se zacílenosti či „téličnosti“): život se dokonce naučil využívat smrti ke svému zdokonalování, k vynalézání nových forem a k dosahování nových, vyšších úrovní. Smrt už od té doby nelze považovat za trest, ale stala se čímsi jako „řeholí“. Život tedy volí za určitých okolností smrt jako oběť, vedoucí – při všech nástrahách a navzdory každému ohrožení – k možným vítězstvím, tj. přece jenom k překonání smrti a k vítězství nad ní a nad jejím ovládnutím všeho živého, nad tím, aby se zmocnila definitivní vlády a vše vrátila k těm počátkům, kdy ještě žádného života nebylo.

(Písek, 050529–1.)